

**NORDISKA MUSEETS OCH
SKANSENS ÅRSBOK 1942**

FATABUREN

NORDISKA MUSEETS

OCH SKANSENS ÅRSBOK

1942

Redaktion:

SIGURD WALLIN · GÖSTA BERG · SIGFRID SVENSSON

*Omslaget: Studenterna fira valborgsmässoafton på
Skansen. Foto Folke Carlsson.*

*Tryckt hos Tryckeri Aktiebolaget Thule, Stockholm 1942
Djuptrycksplanscher från Nordisk Rotogravyr*

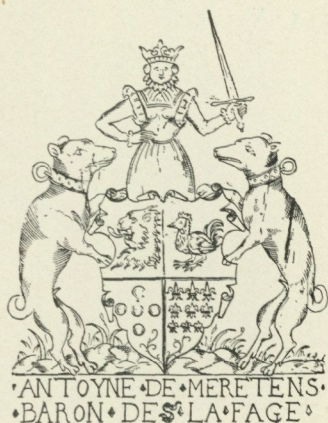
MÄRKLIGA NYFÖRVÄRV

PONTUS DE LA GARDIES UR

Ett föremål av stort intresse — kanske icke så mycket som konsthantverksprodukt som mera på grund av att ett lysande svenskt namn är förknippat därmed — är det bordsur, troligen från omkring 1570, som konsul Ernst Kellner i Bremen förvärvat i Tyskland och överlämnat som gåva till Nordiska museet. Det är blott en hastig presentation som här för tillfället kan komma i fråga i avvaktan på slutförandet av de personhistoriska forskningar som bedrivits i detta sammanhang. Uret, se bild sid. 193, har inventarienummer 223,500.

Med avseende på den yttre beklädnaden är uret gjort av förgylld koppar och mässing. Dess högsta höjd är 25.5 cm. Sockelpartiet och sidorna äro dekorerade med drivna och graverade renässansornament. Ur av detta slag från 1500-talets senare hälft ha i allmänhet sin hemort i Augsburg och Nürnberg och torde där ha framställts som massprodukt. Verket är senare något förändrat, vilket fört med sig åverkan på flera ställen på beklädnaden.

Men det märkliga hos detta ur ligger som sagt främst i ett namn, nämligen den ryktbare krigaren och diplomaten under vasaönernas tid Pontus De la Gardies. På insidan av var och en av de två med ett handgrepp löstagbara sidostyckena äro graverade en vapensköld med inskrift. På de ena står friherrliga ätten De la Gardies vapen men utan krona på hjälmen och inskriften PONTVS DE LA GARDE GRAND MAISTRE DV SERENISSIME ROY DE SVEDE, på den andra ett okänt va-

Vapen och inskrift på insidan av det ena sidostycket på Pontus De la Gardies ur.

pen och det likaledes okända namnet ANTOYNE DE MERETENS BARON DE LA FAGE. Har uret ägts av den förre eller den senare? Skäl synas tala för att uret utgjort en gåva från De la Fage till hans vän och kanske vapenbroder De la Gardie, sedan denne inträtt i svensk tjänst år 1565 och därmed upptagit namnet på den obetydliga gården La Gardie i Languedoc som släktnamn. De la Gardies vapen har nämligen rättats med användande av en grövre och från den ursprungliga skiljaktig gravering på så sätt, att de sex entungade fännikorna i hjälmprydnaden gjorts tvåtungade och dessutom ökats i antal, tornen i skölden och på hjälmen försetts med krenelering, strömmarna omkring tornet utmärkts tydligare och det ur tornet uppstigande lejonet gjorts svärd bärande. Det förefaller troligt, att denna rättelse gjorts av en annan gravör på De la Gardies initiativ. Att friherrekronan ej anbragts på hjälmen samtidigt skulle under sådana förhållanden kunna tyda på att eftergraveringen skett före 1571, då Pontus De la Gardie upphöjdes i friherrligt stånd. Titeln grand maître kan tyvärr ej absolut identifieras med någon av de svenska titlar som han burit. — Måhända skall kännedom om Antoine de Meretens, baron De la Fage ge klarhet i mycket som nu är dunkelt härvidlag.

Marshall Lagerquist.

